

SAYIN DEMİREL’İ ANARKEN HATIRLADIKLARIM

Prof. Dr. İlder TURAN*

Yıl 1964. Yurtdışında öğrenimimi tamamlayıp dönmüş, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde Siyaset İlmi Kürsüsünde asistanlık yapıyorum. Türkiye’de özellikle nüfusun okumuş kesiminde sol düşünceler yükselişe geçmiş, hepimizi etkisi altına almış. 1960 askeri müdahalesinin güçlendirdiği aydın kesim, siyasi rekabetin yavaş yavaş geri dönmesi ile, geçici olarak kazandığı siyasi gücünü yitirmeye başlamış; gelişmeler karşısında mutsuz, halkın cahil olduğundan, kendisinin önderliğine ihtiyaç olduğundan emin ama kitleler böyle bir düşünce tarzını kabule yanaşmıyorlar. Aydın egemenliğini benimsemeyen partileri tercih ediyor, özel girişime yakınlık duyuyor, 1965 seçimlerinde 1961 seçimlerinin olağanüstü koşulları altında belirlenen siyasi iktidarı değiştirmek için sabırsızlanıyorlar.

Yükselen siyasi güç Adalet Partisiydi. Partinin kurucusu General Ragıp Gümüşpala 6 Haziran 1964 günü ölmüş, kısa süre sonra toplanan parti kongresinde genç yaşta Devlet Su İşleri’nde parlak bir kariyer yapmış olan Süleyman Demirel genel başkan seçilmişti. Doğal olarak, modernleşmeci aydınların hışımları partinin yeni liderine yöneldi. Sayın Demirel’i göreve yurtdışı güçlerin getirdiği, onun Amerika’nın adamı olduğu teması işleniyor, kanıt olarak da Morrison-Knudsen firmasının temsilciliğini yapmış olması gösteriliyordu. Sayın Demirel 1965 seçimlerinde, partisinin parlamentoda çoğunluğu elde etmesini engellemek için tasarlanan Milli Bakiye sisteminin getirdiği zorlukları da aşarak iktidar oldu ve 2000li yıllara gelinceye kadar her dönem ülkenin hayatında önemli rol oynadı. İlk başta kendisine şüphe ile yaklaşanlar, en ağır eleştirileri yöneltmekten çekinmeyenler, zaman içerisinde kendisini tanıdılar; ülkesini seven, demokrasiyi gönülden inanmış, hoşgörülü, esprili, hoş sohbet ve iyiliksever bir insanla karşı karşıya olduklarını gördüler.

Rahmetli Demirel’i başlangıçta tanımayan, ona kızan, ancak tanıdıkça onu seven ve kendisini bizzat da tanıma fırsatı bulmuş bir kişi olarak kendimi bahtiyar hissediyorum. 1980’de, 1970li yıllarda Türkiye’nin karşılaştığı sorunlardan o dönemin siyasi kadrolarını sorumlu tutan askeri yönetimin getirdiği siyasi yasaklar Süleyman Bey’e daha önce sahip olmadığı kadar geniş bir zaman tanıyınca, kendisine ulaşmak kolaylaşmıştı. Bir Taksim toplantısında kendisini keyifle dinledim. Aradan bir süre geçtikten sonra, yanılmıyorsam Doğru Yol Partisi’nin onun şerefine düzenlediği bir kahvaltuya konuşmacı olarak davet edildim. Bu aşamada artık kendisine uygulanan yasakların haksızlığına inanıyor, geçmişteki bazı eylemlerinin isabetini sorgulasam da, Sayın Demirel’in demokrasiye bağlılığından, demokrasi için vazgeçilmez olan engin hoşgörüsünden kuşku duymuyor, geçmişteki düşüncelerimde yanıldığımı hissediyordum.

1998 yılında ben Bilgi Üniversitesi’nin rektörü olarak görevlendirildiğimde, Sayın Demirel siyasete dönüş yapmış, bir süre başbakanlık yaptıktan sonra Cumhurbaşkanı seçilmişti. Göreve başladıktan kısa bir süre sonra Çankaya’da bir rektörler

* İstanbul Bilgi Üniversitesi

toplantısına katıldım. Sayın Demirel her yıl rektörleri topluyor, onların dertlerini dinliyor, bilgi ediniyor ve nasıl yardımcı olabileceğini soruyordu. O efsanevi hafızasıyla, her üniversite rektörünün bir yıl önce anlattıklarını hatırlıyor, falanca inşaat ne oldu, filan fakülte kuruldu mu türünden sorularla hepimizi şaşırtıyordu. Hiçbir üniversiteyi veya rektörü ihmal etmiyor, herkesin gönlünü alıyordu. Toplantıya ilk katılanlara ise muhtelif ufak hediyeler yanında imzalı ve çerçeveye yerleştirilmiş bir resmini hediye ediyordu. Bu resmi kıymetli bir hatıra olarak saklıyorum. Toplantı sonrasında bir basın toplantısı yapılması ve aile fotoğrafı çekilmesi geleneği vardı. O zaman Sayın Demirel'in basınla ilişkilerinde de ne kadar yumuşak ve anlayışlı olduğuna şahit oldum. Hiçbir gazeteciyi kırmıyor, münasebetli veya münasebetsiz herkesin sorusuna cevap veriyor, muhabirlerin birlikte resim çekirme taleplerini karşılamağa çalışıyordu. Muvafık veya muhalifini de ayırmıyordu. Sayın Demirel'in görevinin sona ermesiyle birlikte Çankaya'daki rektör toplantıları da sona erdi. Rektörler koruyucu meleklerinden olmuşlardı.

Daha sonraki tarihlerde Sayın Demirel ile muhtelif vesilelerle karşılaşıyorduk. 2005 yılında yeni örgütlenen World International Studies Conference isimli bir meslek örgütünün kurucu başkanı Profesör John Groom bana bir mektup yazarak ilk dünya toplantısını İstanbul'da yapmak istediğini bildirmiş, desteğimi istemişti. Kabul ettim. Ev sahipliği yapmanın meşakkatli sürecine girdim. Bu tür toplantılarda, ev sahibi ülkenin ileri gelen bir iki siyaset veya devlet adamının da katılımcılara hitap etmesi gelenektir. Ben de dönemin Dış İşleri Bakanı, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden öğrencimiz Sayın Abdullah Gül ve beni kırmayacağı ümidi ile de eski Cumhurbaşkanımızı davet ettim. Mektup ve faksla yaptığımız davete hem Sayın Gül hem de Sayın Demirel kısa sürede olumlu yanıt verdi. Tabii, çok sevindim. Toplantının seviyesine uygun iki devlet adamı konuşmayı kabul etmiş, böylece ben de önemli bir sorunu geride bırakmıştım. Dış İşleri Bakanımızın toplantımıza devletin sağladığı imkanlarla geleceğini biliyordum. Buna karşılık, acaba artık görevde olmayan bir cumhurbaşkanı için ne gibi sorumluluklar üstlenmemiz gerekiyordu; konu hakkında hiç bilgim yoktu. Belki bilirler diye bir iki eski milletvekiline, diplomata filan sordum ama tatmin edici bir cevap alamadım. Bu durum karşısında en doğru cevabı bizzat Sayın Demirel'den alacağıma karar verdim ve kendisine bir mektup yazdım. Bilgisizliğimi anlayışla karşılayacağını ümit ettiğimi ama daha önce böyle bir toplantıya bir cumhurbaşkanı davet etme tecrübem olmadığını, sorduğum kişilerden de yeterli bilgi sağlayamadığımı ifade ettim. Acaba Cumhurbaşkanımız kendisi, koruma müdürü, doktoru için uçak biletlerimizi göndermemizi emreder miydi? Havaalanında kendisini nasıl karşılayacaktık? Aynı gün Ankara'ya dönmeyi mi, yoksa otel tertibi almamızı arzularlardı?

Mektubu acele posta ile gönderdim. Kısa bir süre sonra Sayın Cumhurbaşkanımız beni telefonla aradı. Hatırımı sorduktan sonra "Hoca, sen bu konuları hiç düşünme, hepsi hallolur. Sakın ola ki, havaalanına da gelme. Sen orada bir uluslararası toplantının sorumluluğunu taşıyorsun. İşin başında durman lazımdır. Beni merak etme, ben gelirim. Bir isteğim olursa, yardımcım Emel Hanım temasa geçer. Siz de onu arayabilirsiniz." İtiraf etmeliyim ki, hem çok rahatlamış, hem de Sayın Demirel'in gösterdiği anlayış ve zarafetten etkilenmişim. Sayın Cumhurbaşkanımız, önce toplantıda dağıtılmak üzere yapacağı konuşmanın Türkçe

ve İngilizce çoğaltılmış metinlerini gönderdi; konuşma günü de konuşmasının başlamasından on dakika önce üniversiteye geldi. Dolu bir salona, izleyenlerin keyifle izlediği İngilizce bir konuşma yaptı. Birkaç soruya esprili cevaplar verdi. Ben de hem sevindim hem de gurur duydum.

Bilahare, Sayın Demirel'in üniversiteye gelişiyle ilgili bir başka hikayeye de muttali oldum. Sayın Demirel'e çok kişi talepte bulunuyordu. Kimi bir kurumu ziyaretini, kimi bir yerin açılışını yapmasını istiyordu. Cumhurbaşkanımız olumlu cevap vermeyi arzuladığı kişilere ben sana haber vereceğim diyor, İstanbul'daki bir faaliyete katılma konusunda kesin karar verdikten sonra, diğer talepte bulunanları da arayarak ben şu gün, şu saatte sizde olacağım diyerek kentte kalış süresini programlıyordu. Bizdeki konuşması hafta arası bir gün saat 13-14 aralığında planlanmıştı. Konuşmasının ardından Divan Oteli'nde konferansı düzenleyen dernek yöneticilerinin ağırlıklı olduğu bir yemek düzenlemiştik. O sabah Cumhurbaşkanımız bir başka açılış yapmayı kabul etmiş. Kendisini davet eden kuruluşun başkanı olan şahıs ön plana çıkmayı ve yaptıklarıyla övünmeyi çok seven, uzun uzun konuşmalar yaparak başarılarını anlatmaya yatkın birisiydi. Açılış töreninde de uzun uzun konuşmuş, ayrıca yeni faaliyete geçen kurumda görev alan seksen kadar kişiyi de tek tek sahneye çağırarak her birinin özgeçmişlerinden bahsetmiş, başarılarını sıralamış. Tabii bu arada saat ilerliyor ve bize gelmesi için yola çıkması gerekiyor. Sonunda Cumhurbaşkanımız ayağa kalkmış, toplantı devam ederken, ayrılmış. Bize zamanında geldi. Çok kişinin katıldığı uluslararası konferanslarda zaman kısıtlamalarına uymak zorunludur. Sayın Demirel'in de konuştuğu genel oturumlar sayıca sınırlıdır, toplantılar daha çok eşanlı uzmanlık oturumları biçiminde cereyan eder. Şayet geç kalsaydı, hem kendisini dinlemek için bekleyenlere, hem de herkes bir sonraki oturumlara gitmiş olacağı için Sayın Demirel'e mahcup durumda kalacaktık. Bu olayı hatırladıkça Sayın Cumhurbaşkanımız ne kadar müteşekkir olduğumu düşünüyor, kendisini iyilikle anıyorum.

Aradan birkaç sene geçtikten sonra Sayın Demirel Bilgi Üniversitesi'nde bir konuşma yapmaya geldi. Üniversitemizin öğrencileri arasında o döneme kadar radikal siyasetle ilgilenene pek rastlamamıştık. Sayın Demirel'in konuşmasını da olağan bir konferans gibi düşünmüş, özel bir tedbir almayı öngörmemiştik. Cumhurbaşkanımız konuşmasını yaparken çoğumuzun tanımadığı birkaç öğrenci kendilerinin hiç bilmediği bir döneme ait ezberledikleri cümleleri bağırarak, konuşma düzenini bozdular. Yöneticiler müdahale ettiler ve biraz sonra salonda düzen yeniden teessüs etti. Konuşma bitti. Öğle yemeğine geçildi. Bizler mümtaz misafirimize yapılan saygısızlıktan dolayı üzgündük ve olayı Cumhurbaşkanımız nezdinde nasıl açıklayacağımızı düşünüyorduk. Sonunda bizi teselli eden Sayın Demirel oldu. Bu olayların tabii olduğunu, demokrasilerde bunlardan rahatsızlık duymamak gerektiğini söyleyerek bizleri rahatlatı ve gönlümüzü aldı. Cumhurbaşkanımızın hoşgörüsü ve demokrasiye bağlılığını bu olayda da tekrar görmüştük.

Son yıllarda sağlığının elvermemesi nedeniyle Cumhurbaşkanımızla pek rastlaşamadık. Eşinin ölümü üzerine kendisine yazdığım taziyet mesajına, her zamanki titizliği ile cevap verdi. Bir süre sonra da büyüğümüzü kaybettik. Kendisini her zaman hayırla anıyorum, Tanrı'dan rahmet diliyorum.